

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

Академія мистецтв імені С.С. Прокоф'єва.

Кафедра музичного мистецтва (Академічний спів)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор
інституту **М.І. Антоненко**

_____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вокальний ансамбль

освітній рівень	Магістр
галузь знань	02 Культура і мистецтво
спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
освітня програма	Музичне мистецтво
тип дисципліни	Обов'язкова

Київ 2020

Навчальна програма «Вокальний ансамбль» для студентів освітнього ступеня «Магістр» в галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво»

Укладачі: Сафрончик Євген Сергійович - старший викладач кафедри музичного мистецтва.

Рецензенти:

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри Мистецтв Академії імені С.С. Прокоф'єва

Протокол від «16» жовтня 2020 року №-1/2

Завідувач кафедри, доцент

Марченко В.В.

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(підпис, ініціали, прізвище)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Вокал «академічний»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, фах освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS: 9	02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
	025 «Музичне мистецтво»	
Модулів: 4	Вокал	Рік підготовки: 1, 2
Змістових модулів: 20		Семестр: 1-3
Загальна кількість годин: 270		Індивідуальні години: -
Обсяг аудиторних занять – 123 Практичні заняття – 123 Самостійна робота - 147	Освітній ступінь «Магістр»	Самостійна робота: 147
		Вид контролю: Змістовий модуль: 20 Модуль – 4

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- Формування у студентів готовності до роботи з вокальними ансамблями.
- Завдання курсу : ознайомлення студентів з фаховими вимогами вокального ансамблю та специфікою його професійної діяльності;
- вивчення студентами принципів організації та діяльності професійних,
- навчальних і аматорських вокальних ансамблів;
- засвоєння студентами методів роботи над ансамблевими творами;
- опанування студентами навичок самостійно добирати й систематизувати
- вокальний матеріал, навчальний і концертний репертуар для вокальних ансамблів. .

2. Програма навчальної дисципліни

Передумови для вивчення дисципліни:

Препозит:	Постпозит
<ul style="list-style-type: none">– У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати: принципи організації та діяльності різних видів вокальних ансамблів,– методи вокально-ансамблевої роботи над ансамблевими творами;– методи управління вокальним колективом;– знати професійно-педагогічні компетентності, керівника вокального ансамблю.– Вміти:– добирати репертуар для навчального і концертного виконання;– зробити музично-теоретичний і вокально-ансамблевий аналіз твору;– скласти концертну програму виступу вокального ансамблю;– працювати з науково-методичною	<ul style="list-style-type: none">– В результаті вивчення дисципліни у студентів формуються такі фахові та загальні компетентності:– вокально-методична (володіння методикою постановки голосу, методами розвитку вокальної техніки, культури співу, творчого потенціалу співака;– знання принципів класифікації співацьких голосів та вміння правильно визначити тип голосу співака у процесі формування виконавського складу ансамблю; спроможність проектувати репертуар для різних типів вокальних ансамблів ;– вокально-виконавська (володіння вокальною технікою (співацька постава, звукоутворення, чисте звуковисотне інтонування, розвинене дихання і звуковедення, атака звука, висока

літературою.

- співацька позиція, дикція, артикуляція,
- робочий діапазон тощо ; здатність виявити найкращі художні властивості співацького голосу (вібрація, тембр, польотність, рухливість тощо); уміння співати з супроводом і без нього; сформованість навичок ансамблевого співу
- музично-теоретична (уміти читати нотний текст з аркуша; володіти навичками сольфеджування одноголосного й багатоголосного музичного матеріалу; розвинути внутрішній слух та функціональний вокальний слух; здатність застосовувати у процесі навчання та фахової діяльності знання з теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм, поліфонії .
- інструментально-виконавська (уміння грати на фортепіано вокальні вправи з супроводом, модулюючи у всі тональності (вгору і вниз); здатність грати по нотах і добирати на слух нескладний акомпанемент до вокальних творів;
- уміння грати на фортепіано партитури для вокальних ансамблів різного виконавського складу (однорідного й мішаного; 2-, 3-, 4-голосного);
- музично-інформаційна і технологічна (здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках;
- організаційна (здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та

	<p>оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів музично-виконавського та музично-освітнього процесу; уміння організувати роботу музично-творчих колективів, шкільних вокальних гуртків);</p> <ul style="list-style-type: none"> – комунікативна (здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності; здатність працювати у творчому колективі; – вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення); – науково-дослідницька (здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності; здатність до – нестандартних рішень типових задач і здатність вирішувати нестандартні завдання щодо керівництва вокальними колективами).
--	--

Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Предмет та завдання навчальної дисципліни. Поняття ансамблю. Роль дихання в процесі звукоутворення.

Тема 1. Поняття «ансамбль» як мистецтвознавчий та музичний термін. Типи та види вокальних ансамблів. Форми сучасного ансамблевого виконавства.

Тема 2. Вироблення єдиного типу дихання. Костно-абдомінальне (нижньореберне діафрагмальне) дихання. Вплив дихання на чистоту, силу, тембр, витривалість голосу; дихання на початку твору і між фразами. Характер дихання у виконанні вокальних штрихів *legato*, *non legato*, *staccato*.

Тема 3. Резонатори. М'яке і тверде піднебіння. Комплексна робота найважливіших елементів звукоутворення: дихання, голосових зв'язок, резонаторів, артикуляційного апарату.

Розділ 2. Робота над двоголосними та триголосними творами гармонічного складу

Тема 1. Визначення типу співацького голосу, його тембрального забарвлення та діапазону. Комплектування ансамблів (дуетів, тріо, квартетів) за типами співацьких голосів, тембровими ознаками. Якісний склад ансамблів: однорідні (жіночі, чоловічі); мішані (дуети, тріо, квартети). Формування навичок співу а cappella.

Тема 2. Гармонічний ансамбль як співвідношення усіх елементів хорової звучності; узгодженість їх звучання між собою. Узгодженість усіх елементів співочого процесу і строю, ритму, динаміки, темпу, дикції, єдиної манери звукоутворення.

Залежність ансамблю від фактури й режисури.

Розділ 3. Робота над строем. Мелодичний стрій. Гармонічний стрій

Тема 1. Особливості строю в мажорі та мінорі. Інтонування інтервалів по горизонталі. Вироблення у співаків ансамблю точного інтонування на основіладового і тонального настроювання.

Спів гармонічних послідовностей.

Тема 2. Робота над розвитком діапазону і технічною рухливістю голосів
Формування високої співацької позиції у нижньому та верхньому регістрах.
Звуко-ритмічні вправи на legato і staccato для розвитку технічної рухливості голосів співаків ансамблю

Розділ 4. Робота над творами з елементами поліфонії.

Тема 1. Природній та штучний ансамбль. Вироблення навичок ланцюгового дихання, рівного звучання «на опорі» у вокальних партіях. Розвиток діапазону та техніки рухливості голосів.

Тема 2. Виконання вокальних штрихів у ансамблі. Виховання навичок виконання вокальних штрихів legato і staccato. Ритмічний ансамбль у виконанні вокальних штрихів, відчуття твердого і м'якого піднебіння.

Тема 3. Робота над дикцією в ансамблі. Рухливість артикуляційного апарату. Свідома чітка вимова літературного тексту.

Вірний вокальний перенос приголосного попереднього складу до наступного складу слова.

Розділ 5. Ритмічний ансамбль. Виховання ритмічних навичок

Тема 1. Ритмічна пульсація співу: виховання відчуття дрібних тривалостей

(восьмих, шістнадцятих). Поєднання ритмічних навичок з характером звуковедення, динамічною виразністю виконання. Підкреслення слабких долей у синкопованих ритмах. Чергування співу вісімок і тріолей.

Тема 2. Вокально-темброва злагодженість голосів та їх динамічна рівновага. Виявлення загальних тембрових і звуковисотних якостей голосів (першого і другого сопрано, альтів, чоловічих голосів). Динамічна рівновага у відтворенні нюансів *p*, *mf*, *f*.

Тема 3. Співставлення контрастних динамічних відтінків. Фразеологічні акценти. Виховання навичок ансамблю у виконанні *sf* і *sp*.

Розділ 6. Виховання ансамблю поліфонічної фактури.

Тема 1 Підкреслення, виокремлення окремих голосів, їх співставлення. Виховання самостійності вокальних партій у поліфонічних фрагментах, їх динамічна рівновага.

Тема 2. Інтонаційний та ритмічний ансамблі у поліфонічних творах. Підголоскова та імітаційна поліфонія: протяжний рух підголосків, самостійне ведення кожної партії, канон.

Тема 3. Виокремлення в різних голосах імітації теми з одночасним динамічним пом'якшенням в іншому голосі.

Розділ 7. Робота над творами гармонічної та поліфонічної фактури.

Тема 1. Поглиблення роботи з удосконалення вокально-інтонаційних прийомів звучання. Звуковедення.

Тема 2. Відчуття резонаторів та свідоме володіння ними. Робота над ланцюговим диханням.

Тема 3. Художнє трактування твору і вокальна культура. Розкриття художнього образу.

Розділ 8. Робота над творами класичного та сучасного репертуару.

Тема 1 Усвідомлення виконавцем закономірностей різних модифікацій темпу, динаміки, штрихів, характеру фразування як необхідної умови переконливої інтерпретації.

Тема 2. Надання коротких відомостей про автора музики та літературного тексту. Визначення художньо-образного змісту твору.

Тема 3. Надання виконавського аналізу запропонованого твору (вокальних партій)3. Структура навчальної дисципліни

ДЕННА ФОРМА

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
л		п/лаб.	сем.	с. р.	
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Класифікація вокальних ансамблів					
Тема 1. Предмет та завдання навчальної дисципліни. Поняття ансамблю. Роль дихання в процесі звукоутворення.					
Тема 2. Вироблення єдиного типу дихання. Костно-абдомінальне (нижньореберне діафрагмальне) дихання. Вплив дихання на чистоту, силу, тембр, витривалість голосу; дихання на початку твору і між фразами. Характер дихання у виконанні вокальних штрихів legato, non legato, staccato.					
Тема 3. Резонатори. М'яке і тверде піднебіння. Комплексна робота найважливіших елементів звукоутворення: дихання, голосових зв'язок, резонаторів, артикуляційного апарату.					
Разом за розділом 1					
Розділ 2. Робота над двоголосними та триголосними творами гармонічного складу					
Тема 1. Визначення типу співацького голосу, його тембрального забарвлення та діапазону. Комплектування ансамблів (дуетів, тріо, квартетів) за типами співацьких голосів, тембровими ознаками. Якісний склад ансамблів: однорідні (жіночі, чоловічі); мішані (дуети, тріо, квартети).					
Тема 2. Гармонічний ансамбль як співвідношення усіх елементів хорової звучності; узгодженість їх звучання між собою. Узгодженість усіх елементів співочого процесу і строю, ритму, динаміки, темпу, дикції, єдиної манери звукоутворення. Залежність ансамблю від фактури й режисури.					
Разом за розділом 2					
Розділ 3. Робота над строем. Мелодичний стрій.					

Гармонічний стрій					
Тема 1. Особливості строю в мажорі та мінорі. Інтонування інтервалів по горизонталі. Вироблення у співаків ансамблю точного інтонування на основіладового і тонального настроювання. Спів гармонічних послідовностей.					
Тема 2. Робота над розвитком діапазону і технічною рухливістю голосів. Формування високої співацької позиції у нижньому та верхньому регістрах. Звуко-ритмічні вправи на legato і staccato для розвитку технічної рухливості голосів співаків ансамблю					
Разом за розділом 3					
Розділ 4. Робота над творами з елементами поліфонії.					
Тема 1. Природний та штучний ансамбль. Вироблення навичок ланцюгового дихання, рівного звучання «на опорі» у вокальних партіях. Розвиток діапазону та техніки рухливості голосів.					
Тема 2. Виконання вокальних штрихів у ансамблі. Виховання навичок виконання вокальних штрихів legato і staccato. Ритмічний ансамбль у виконанні вокальних штрихів, відчуття твердого і м'якого піднебіння.					
Тема 3. Робота над дикцією в ансамблі. Рухливість артикуляційного апарату. Свідома чітка вимова літературного тексту. Вірний вокальний перенос приголосного попереднього складу до наступного складу слова.					
Разом за розділом 4					
Розділ 5. Ритмічний ансамбль. Виховання ритмічних навичок					
Тема 1 Ритмічна пульсація співу: виховання відчуття дрібних тривалостей (восьмих, шістнадцятих). Поєднання ритмічних навичок з характером звуковедення, динамічною виразністю виконання. Підкреслення слабких долей у синкопованих ритмах. Чергування співу вісімок і тріолей.					
Тема 2. Вокально-темброва злагодженість голосів та їх динамічна рівновага. Виявлення загальних тембрових і звуковисотних якостей голосів (першого і другого сопрано, альтів, чоловічих голосів). Динамічна рівновага у відтворенні нюансів p, mf, f.					
Тема 3. Співставлення контрастних динамічних відтінків. Фразеологічні акценти. Виховання навичок ансамблю у виконанні sf і sp.					
Разом за розділом 5					
Розділ 6. Виховання ансамблю поліфонічної фактури.					
Тема 1. Підкреслення, виокремлення окремих голосів, їх співставлення. Виховання самостійності вокальних партій у поліфонічних фрагментах, їх динамічна рівновага.					
Тема 2. Інтонаційний та ритмічний ансамблі у поліфонічних творах.					

Підголоскова та імітаційна поліфонія: протяжний рух підголосків, самостійне ведення кожної партії, канон.					
Тема 3. Виокремлення в різних голосах імітації теми з одночасним динамічним пом'якшенням в іншому голосі.					
Разом за розділом 6					
Розділ 7. Робота над творами гармонічної та поліфонічної фактури.					
Тема 1. Поглиблення роботи з удосконалення вокально-інтонаційних прийомів звучання. Звуковедення.					
Тема 2. Відчуття резонаторів та свідоме володіння ними. Робота над ланцюговим диханням.					
Тема 3. Художнє трактування твору і вокальна культура. Розкриття художнього образу.					
Разом за розділом 7					
Розділ 8. Робота над творами класичного та сучасного репертуару.					
Тема 1. Усвідомлення виконавцем закономірностей різних модифікацій темпу, динаміки, штрихів, характеру фразування як необхідної умови переконливої інтерпретації					
Тема 2. Надання коротких відомостей про автора музики та літературного тексту. Визначення художньо-образного змісту твору.					
Тема 3. Надання виконавського аналізу запропонованого твору (вокальних партій)					
Разом за розділом 8					
Усього годин					

4. Організація самостійної роботи студентів

Індивідуальні завдання

***ІНДЗ** - індивідуальне науково-дослідне завдання) передбачає підготовку студентами виконавського аналізу будь-якого нескладного твору з репертуару вокального ансамблю.*

Виконавський аналіз включає:

1. короткі відомості про автора музики та літературного тексту;
2. визначення характеру твору, короткого змісту тексту, сюжету, ідеї;
3. визначення типу і виду ансамблю;
4. діапазон і теситура вокальних партій та всього ансамблю
5. визначення інтонаційних, теситурних, ритмічних, дикційних труднощів.
6. характеристика форми твору (куплетна, куплетно-варіаційна, двочастинна, тричастинна тощо);

7. короткий гармонійний аналіз (тональність, особливості фактури, наявність модуляції тощо);
8. виконавський підхід.

Виконавський аналіз допоможе студентів оволодіти професійними навичками, які знадобляться і під час складання Державного екзамену з методики роботи з вокальним ансамблем, і в подальшій професійній діяльності.

4.1. Підготовка до семінарських та практичних (лабораторних) занять

Перевірка виконання студентами самостійної роботи, а також її оцінювання

здійснюватиметься в процесі аудиторної роботи. Кількість балів залежатиме від

дотримання таких вимог:

- своєчасності виконання самостійної роботи;
- повноти та якості її виконання;
- активності, ініціативності та творчого підходу в здобутті знань та Практичних умінь.

4.2. Матеріали для самоконтролю

1. Прослухати аудіозапис нового твору (за допомогою ТЗН).
2. Програти на фортепіано партитуру та вокальні партії твору.
3. Опрацювати з ансамблем новий музичний твір.

4.3. Індивідуальні завдання

1. Проінтонувати вокальні партії творів з репертуару ансамблю, опрацьованих протягом залікового періоду (за вибором викладача).
2. Проспівати у складі ансамблю вокально-ансамблеві твори, опрацьовані протягом залікового періоду.
3. Проспівати з листа вокальну партію запропонованого твору (за вибором викладача), визначити інтонаційні, дикційні труднощі.

4.4. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю

Студенти повинні :

- вміти вивчений текст мелодекламувати згідно метро – ритму творів
- намагатися чисто інтонувати
- з'ясовувати кульмінації в творах

- правильно користуватись співочим диханням
- чітко виконувати штрихи
- вміти використовувати три види атаки звуку
- розподіляти твір на літературно – музичні фрази
- приділяти увагу культурі виконання творів
- слухати ансамблеві твори у виконанні хорових та ансамблевих колективів.

5. Критерії та система оцінювання результатів навчання

Модульний контроль проводиться у формі прослуховування музичного матеріалу, опанованого студентами впродовж кожного із семестрів. Виконання напам'ять голосом вокальних партій двох творів. Усний виконавський аналіз твору з репертуару ансамблю, запропонованого комісією.

5.1. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

6. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

Великий концертний зал на 250 місць загальною площею 299 кв. м.

з концертним роялем «Bluthner» для проведення групових занять

- малий концертний зал на 150 місць загальною площею 115 кв. м.

- бібліотека та читальний зал, загальною площею понад 141 кв. м.

- студія звукозапису;

- фонотека, що містить записи світової музичної класики, у тому числі – унікальні.

- навчальні аудиторії, площею не менше 20 кв. м. для проведення індивідуальних занять з дисциплін (класичний спів ; естрадний спів ; сценічний рух ; акторська майстерність ; тощо... з фортепіано «Petrof» «Україна» ; «Беларусь»)

навчальні аудиторії, площею від 20 до 60 кв. м. (актовий зал гуртожитку , з відповідним інструментарієм (рояль, електропіаніно) та апаратурою

(мікрофони, акустичні системи і необхідна комутація) для проведення групових занять

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. 8. Ровнер В. Е. Вокальний ансамбль. / В. Е. Ровнер. – Л., 1977.
2. Падалко Л. Виховання ансамблю в хорі. / Л. Падалко. – К., 1969.
3. Оганезова-Григоренко О. В. Теорія і практика формування професійного менталітету вокалістів у процесі фахової підготовки : [монографія] / О. В.
4. Словник-довідник співака : Навчальний посібник [Інформаційно-довідкове видання] / Уклад. Д. І. Балдинюк, Н. А. Балдинюк, видання друге. – Умань : РВЦ «Софія», 2015. – 108 с.
5. Хоменко А. Б. Постановка голосу : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. і вчителів музики шкіл різного типу / А. Б. Хоменко, В. І. Коробка, В. М. Курсон, Н. В. Крутько. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2011. – 128 с
6. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика розвитку співацького голосу / Ю. Є. Юцевич // Навч.-метод. посібник для викладачів і студентів мистецьких навчальних закладів, учителів шкіл різного типу. – К. : ІЗМН, 1998. – 160 с

Додаткові

1. Антонюк В. Г. Постановка голосу / В. Г. Антонюк // Навчальний посібник для студентів вищих музичних навчальних закладів. – К.: Українська ідея, 2000. – 68 с.
2. Голос людини та вокальна робота з ним : [монографія] / [Г. Є. Стасько, О. Д. Шуляр, М. Ю. Сливацький, М. П. Стефанюк, О. Р. Молодій, М. В. Попелюк, І. І. Жеребецька]. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2010. – 336 с.
3. Детский голос [Текст] : эксперимент. исслед. : монография / под ред. В. Н. Шацкой ; Акад. пед. наук РСФСР. – Москва : Педагогика, 1970. – 231 с. : ил., рис. 16
4. Дмитриев Л. Б. Основы вокальной методики / Л. Б. Дмитриев. – М.: Музыка, 1968. – 675 с.
5. Дорошок В. Д. Сливацький М. Ю. Основи вокально-педагогічної творчості вчителя музики / В. Д. Дорошок, М. Ю. Сливацький. – Івано-Франківськ, 2007.
6. Овчаренко О. А. Основи вокальної методики : наук.-метод. посіб. / Н. А. Овчаренко; Криворіз. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг : Вид. дім, 2006. – 116 с.
7. Юцевич Ю. Є. Музыка. Словник-довідник / Ю. Є. Юцевич. – Тернопіль:
8. Ровнер В. Е. Вокальний ансамбль. / В. Е. Ровнер. – Л., 1977.